

Kopplingen mellan Stockholms program och Agenda 2030

En kartläggning och analys

Knowledge for a better society

Oxford Research tar fram kunskapsbaserade beslutsunderlag åt kunder i offentlig sektor.

Vi är specialister på samhällsvetenskapliga analyser, utvärderingar och strategier med fokus på två breda områden: regional utveckling och näringslivsutveckling samt välfärd (arbetsmarknad, hälsa, omsorg och utbildning)

Vi arbetar tvärvetenskapligt och kombinerar tre kompetenser: akademisk kunskap och metod, strategisk förståelse samt förmåga att kommunicera på ett effektivt och tydligt sätt.

Våra kunder finns framför allt inom offentlig sektor på lokal, regional, nationell, nordisk och europeisk nivå. Oxford Research är en del av Oxford Group och European Network for Social and Economic Research (ENSR).

Oxford Research AB

Norrlandsgatan 11
111 43 Stockholm
Sweden
(+46) 8 24 07 00
office@oxfordresearch.se
www.oxfordresearch.se

Rapportnummer 0407
ISBN 978-91-89255-89-0

Uppdragsgivare Tillväxtverket

Maya Sanchez
Marcus Wåhlstedt

Projektperiod

September 2021 – mars 2022

Projektteam

Sofia Avdeitchikova
Maja von Beckerath
Roe Langaas
Klaramaria Pollak
Thomas Westerberg

The Venn-diagram is a stylistic representation of Oxford Research's efforts to combine competences in research, strategy and communication, in providing knowledge for a better society.

Innehåll

1. Inledning.....	3
1.1 Politiska och specifika mål.....	3
1.2 Smart specialisering	4
2. Programrådets utvecklingsprioriteringar och kopplingar till Agenda 2030-delmålen	5
2.1 Industriell omställning genom hållbar produktion.....	5
2.2 Grönare transporter	8
2.3 Hållbart byggande och stadsutveckling	10
2.4 Cirkulär ekonomi	12
2.5 Högkvalitativ och tillgänglig hälso- och sjukvård	14
3. Insatser inom de politiska och specifika målen.....	16
3.1 Specifikt mål 1.1 Utveckla och förbättra forsknings- och innovationskapaciteten och användningen av avancerad teknik.....	16
3.2 Specifikt mål 1.2 Dra nytta av digitaliseringens fördelar för invånare, företag, forskningsorganisationer och offentliga myndigheter	18
3.3 Specifikt mål 1.3 Förbättra SMF:s hållbara tillväxt, konkurrenskraft och skapandet av arbetstillfällen i dessa företag, inbegripet genom produktiva investeringar	20
3.4 Specifikt mål 1.4 Utveckla färdigheter för smart specialisering, strukturomvandling och entreprenörskap.....	21
3.5 Specifikt mål 2.1 Främja energieffektivitet och minska utsläppen av växthusgaser	23

Denna rapport är beställd av Tillväxtverket. Analys och slutsatser i rapporten är författarnas egna.

1. Inledning

Stockholms regionalfondsprogram består av Stockholms län vilket överensstämmer med det geografiska området Stockholm i EU:s NUTS 2-indelning. Omkring 2,4 miljoner invånare bor i länets 26 kommuner och området har en hög befolkningstillväxt. Programområdet tillför nästan en tredjedel av Sveriges bruttonationalprodukt (BNP) och är en av Europas mest konkurrenskraftiga storstadsregioner med hög tillväxtpotential. Nordens finansiella centrum finns i programområdet och det finns en stark näringslivsstruktur med både branschbredd och en hög grad av specialisering. Samtidigt finns det trender och problembilder som påverkar programområdet, däribland globaliseringen, ökade migrationsflöden och urbanisering, digitalisering och ökat tryck på ekosystemen.

1.1 Politiska och specifika mål

Programområdet har utifrån problembilder och behov valt ut fyra specifika mål inom ramen för **politiskt mål 1** i regionalfondsprogrammet 2021–2027. Politiskt mål 1 definieras övergripande som *ett konkurrenskraftigare och smartare Europa genom främjande av innovativ och smart ekonomisk omvandling och regional IKT-konnektivitet*.

Specifikt mål 1.1, att *utveckla och förbättra forsknings- och innovationskapaciteten och användningen av avancerad teknik* adresserar de satsningar som behöver introduceras för att Stockholm ska fortsätta att vara en av världens mest innovativa ekonomier. Insatser för att stärka små och medelstora innovationsföretag och utveckla innovationsfrämjande strukturer ska leda till transformation och kommersialisering.

Specifikt mål 1.2, att *dra nytta av digitaliseringens fördelar för invånare, företag, forskningsorganisationer och offentliga myndigheter*. Det specifika målet riktar sig både till programrådets starka position inom IKT, Tech och digitala näringar, och mot den omställning som behövs inom digitala lösningar i andra delar av näringslivet och offentlig sektor.

Specifikt mål 1.3, att *förbättra de små och medelstora företagens hållbara tillväxt och konkurrenskraft och skapandet av arbetstillfällen i dessa företag, inbegripet genom produktiva investeringar*. Det specifika målet adresserar det relativt starka nyföretagandet i programområdet, men också behovet av stöd för att öka transformation från idéer till etablering, kommersialisering och tillväxt i små och medelstora innovativa företag.

Specifikt mål 1.4, att *utveckla färdigheter för smart specialisering, strukturomvandling och entreprenörskap*. Det specifika målet handlar om ett av programrådets stora

tillväxthinder för små och medelstora företag, att hitta relevant kompetens inom exempelvis mjukvaruutveckling och produktionskompetens. Genom att identifiera kompetensbehov

inom smart specialiseringsområden och utveckla kompetenshöjande insatser ska programområdets färdigheter stärkas.

Inom **politiskt mål 2**, som övergripande definieras som *en grönare och koldioxidsnål övergång till en ekonomi med noll nettoutsläpp och ett motståndskraftigt Europa*, har programområdet valt ett specifikt mål.

Specifikt mål 2.1, att *främja energieffektivitet och minska utsläppen av växthusgaser*. Det specifika målet handlar bland annat om att möjliggöra innovationer och lösningar för till exempel minskade transporter i stadsmiljöer, ökad effektivitet och mer hållbar produktion och konsumtion. Det kan gälla energi- och resurseffektiva produktionsprocesser genom nya material och ökad digitalisering till exempel inom livsmedel, byggsektorn och tillverkningsindustrin.

1.2 Smart specialisering

En innovationsstrategi har tagits fram för programområdet där fyra områden prioriteras. Dessa ska genomsyra insatser under specifikt mål 1.1 och 1.4, men har även bäring på andra specifika mål inom programmet.

Life science, vård och hälsa. Smart specialiseringsområdet utgår från den uttalade ambitionen som programområdet formulerat, där de ska vara en av världens fem ledande Life Science-regioner. Programområdet har goda förutsättningar att formulera tvärssektoriella insatser inom hälsosektorn med bland annat ett toppmodernt universitetssjukhus, tillgång till Centrum för hälsodata (CHD) och internationell forskning.

IKT, Tech och digitalisering. Inom smart specialiseringsområdet har programområdet en rad styrkepositioner som gör det möjligt att främja och nyttja digitaliseringens möjligheter. Det handlar bland annat om att programområdet har en hubb för IKT, Tech och digitalisering, en välbyggd digital infrastruktur och är en attraktiv arena för startups.

Industriell omställning genom hållbar produktion. Inom stockholmregionen finns en stark industri och i Stockholms län finns cirka 60 000 anställda inom industrin. Det finns en ambition att skapa ett nationellt kompetenscentrum för hållbar produktion i Södertälje, där ungefär hälften av programområdets tillverkningsindustri finns koncentrerad. Anläggningen kan ge goda förutsättningar för forskning, företag och offentliga aktörer att anlägga ett särskilt fokus på hållbar produktion, men även bidra till en hållbar stadsutveckling.

Klimat- och miljöinsatser för hållbar stadsutveckling. Smart specialiseringsområdet adresserar bland annat programområdets höga energikonsumtion samt klimatpåverkan från transporter och bebyggelse, men utgår också från de möjligheter som finns för att utveckla effektiva transport- och energisystem och de styrkepositioner inom hållbar stadsutveckling som finns i programområdet.

2. Programområdets utvecklingsprioriteringar och kopplingar till Agenda 2030-delmålen

Under framtagandet av programförslaget för regionalfonden 2021–2027 har en lägesanalys gjorts som inkluderar behov, problembilder och möjligheter som insatserna inom ramen för regionalfondsprogrammet ska rikta sig mot att lösa eller realisera. Lägesanalysen bygger i sin tur på utvecklingsplanen för Programområdet (RUF5 2050) och ett 20-tal andra regionala och nationella styrdokument. Utifrån denna lägesanalys har vi tagit fram fem regionspecifika *transformationer* för hållbar utveckling:

- Industriell omställning genom hållbar produktion.
- Grönare transporter.
- Hållbart byggande och stadsutveckling.
- Cirkulär ekonomi.
- Högkvalitativ och tillgänglig hälso- och sjukvård.

2.1 Industriell omställning genom hållbar produktion

Programområdet har en förhållandevis god position i förhållande till uppsatta klimat- och energimål. Det krävs dock stora omställningar inom många sektorer för att nå de globala hållbarhetsmålen i Agenda 2030. Uppdaterad statistik för programområdets växthusgasutsläpp visar på en svag positiv trend med en minskning på 0,2 miljoner ton CO₂-ekvivalenter mellan 2016 och 2018. Minskningen är dock marginell i relation till vad som krävs för att målet om en total utsläppsnivå på 3,3 miljoner ton koldioxidekvivalenter ska nås 2030, och sedermera netto-noll utsläpp till år 2045.¹ I Klimatfärdplan 2050 för programområdet lyfts industrin som en av sektorerna där åtgärder behövs för att påverka energiförbrukningen, reducera programområdets negativa klimatpåverkan och leda till det i RUF5 2050 uppsatta övergripande målet om att Programområdet ska bli en resurseffektiv och resilient region utan klimatpåverkande utsläpp.

Den omfattande industriproduktionen i programområdet gör att insatser inom detta område är särskilt betydelsefulla för att stärka förutsättningar för hållbar utveckling i programområdet. Förutom en direkt påverkan på industrisektorn, kan sådana insatser också bidra till hållbar stadsutveckling, exempelvis genom att utveckla nya material, effektivare transporter och bättre resursanvändning inom byggsektorn.

- ⇒ Inriktningen mot hållbar produktion ligger därmed i linje med tre av programområdets **smarta specialiseringar**, nämligen Industriell omställning; IKT,

---

¹ Region Stockholm 82020) *Klimatfärdplan 2050 för Stockholmsregionen*

Tech och digitalisering; samt delvis även Klimat- och miljösatningar för hållbar stadsutveckling.

Om programområdet lyckas stärka sin utveckling inom hållbar produktion inom industrin kommer det att bidra till flera av Agenda 2030:s mål och delmål. I tabellen nedan sammanfattas de viktigaste direkta bidragen.

Direkta bidrag till Agenda 2030-målen och -delmålen		
	7.3	Insatser för industriell omställning genom hållbar produktion förväntas ha en positiv påverkan på mål 7 Hållbar energi för alla . Detta framför allt genom investeringar i energieffektivitet och nya energisnåla produktionsprocesser, som bidrar till minskad energiförbrukning inom industriell produktion, vilket ligger i linje med delmål 7.3 Ökad energieffektivitet .
	8.4	Insatser för industriell omställning genom hållbar produktion förväntas ha en positiv påverkan på mål 8 Anständiga arbetsvillkor och ekonomisk tillväxt . Detta framför allt genom investeringar i implementering och uppskalning av resurssnåla produktionsprocesser, som bidrar till <i>minskad resursanvändning i industrin (delmål 8.4)</i> .
	9.4 9.5	Insatser för industriell omställning genom hållbar produktion förväntas ha en positiv påverkan på mål 9 Hållbar industri, innovationer och infrastruktur . Detta framför allt genom att dessa bidrar till delmål 9.4 Ökad hållbarhet inom industri och infrastruktur och delmål 9.5 Öka forskningsinsatser och teknisk kapacitet inom industrisektorn .
	12.1 12.2 12.5	Insatser för industriell omställning genom hållbar produktion förväntas ha en bred positiv påverkan på mål 12 Hållbar konsumtion och produktion . Genom exempelvis ökade investeringar i energi- och resurseffektivitet, samt implementering och uppskalning av nya teknologier, kan insatserna bidra till delmål 12.1 Hållbara konsumtions- och produktionsmönster , delmål 12.2 Hållbar användning av naturresurser och delmål 12.5 Minska mängden avfall .

Genom att bidra till utveckling inom ovan listade delmål stöttas dessutom **positiva indirekta effekter**, både målen sinsemellan och till andra delmål. Andra mål och delmål som kan påverkas positivt av insatser för industriell omställning genom hållbar produktion är framför allt:

- **Mål 3 God hälsa och välbefinnande.** Minskade utsläpp från industrin bidrar till förbättrad luftkvalitet, vilket har en positiv påverkan på människors hälsa, och bidrar till **delmål 3.9 Minska antalet sjukdomar och dödsfall till följd av skadliga kemikalier och föroreningar**.

- **Mål 8** *Anständiga arbetsvillkor och ekonomisk tillväxt.* Insatser för industriell omställning förväntas bidra till högre konkurrenskraft hos företag i programområdet, vilket kopplar an till *ökad ekonomisk produktivitet genom teknisk innovation och uppgradering (delmål 8.2)*. I den mån som insatserna direkt eller indirekt bidrar till att nya företag startar i programområdet bidrar de dessutom till ökad företagsamhet, och genom detta, fler arbetstillfällen (**delmål 8.3**).
- **Mål 11** *Hållbara städer och samhällen.* Minskad energi- och resursanvändning inom industriell produktion, och implementering av nya tekniska lösningar för att stärka hållbarhet längst värdekedjorna, kan bidra till **mål 11**, och då framför allt till att *minska städernas miljöpåverkan (delmål 11.6)*.
- **Mål 13** *Bekämpa klimatförändringarna.* Minskad energianvändning genom hållbara produktionsprocesser förväntas bidra till minskade CO₂-utsläpp och därmed vara en del av att *integrera åtgärder mot klimatförändringar i politik och planering (delmål 13.2)* och ett led i att *implementera FN:s ramkonvention om klimatförändringar (delmål 13.A)*.
- **Mål 14** *Hav och marina resurser.* Bättre resursanvändning och minskade mängder avfall bidrar till minskad miljöpåverkan och därmed göra ett bidrag till **delmål 14.1** *Minska föroreningarna i haven.*
- **Mål 15** *Ekosystem och biologisk mångfald.* Bättre resursanvändning och minskade mängder avfall bidrar till minskad miljöpåverkan och därmed till att *skydda den biologiska mångfalden och naturliga livsmiljöer (delmål 15.5)*.

Det är dock viktigt att ta hänsyn till och hantera **potentiella negativa konsekvenser** som insatserna kan få för vissa av målen i Agenda 2030. Andra mål och delmål som riskerar påverkas negativt av insatser för industriell omställning genom hållbar produktion är framför allt:

- **Mål 7.** Insatser för industriell omställning, särskilt genom implementering och uppskalning av ny teknik, kan i sig vara mycket energikrävande. Det är därför viktigt att göra en bedömning av i vilken mån som investeringarna på kort sikt kan öka energiförbrukningen, och därmed ha en negativ effekt mot **delmål 7.2** *Öka andelen förnybar energi i världen.*
- **Mål 8.** Insatser för hållbar produktion leder till att företag som lyckas implementera nya arbetssätt stärker sin konkurrenskraft, medan andra företag riskerar att slås ut. Detta medför i sin tur att arbetstillfällen kan förloras. Insatserna kan därmed få negativ effekt mot **delmål 8.5** *Full sysselsättning och anständiga arbetsvillkor.*
- **Mål 15.** Insatser för industriell omställning kan leda till ökad efterfrågan på förnybar elproduktion, energilagring och nätutbyggnad vilket i sig har påverkan på ekosystem och biologisk mångfald. Efterfrågan på förnybar energi kan medföra exploateringar med hög miljöpåverkan, vilket kan göra att naturlandskapet blir mer fragmenterat. Detta gör det svårare för arter att förflytta sig när de anpassar sig till

ett varmare klimat. En ökad efterfrågan på vattenkraftens reglerförmåga kan också leda till ökad miljöpåverkan. Därmed finns det en risk att insatserna kan ha negativa konsekvenser för delmål **15.5 Skydda den biologiska mångfalden och naturliga livsmiljöer**. Satsningar för industriell omställning leder också till ökad efterfrågan på biomassa. Ett intensivt brukande riskerar att skada den biologiska mångfalden med en rad risker som följd. Därmed finns det risk att insatserna kan ha negativa konsekvenser för delmål **15.2 Främja hållbart skogsbruk, stoppa avskogningen och återställ utarmade skogar**.

- **Mål 17.** EU:s och Sveriges satsningar på industriell omställning är en del av EU:s övergripande ambition avseende nyindustrialisering. Detta kan innebära att varor som idag importeras från utvecklingsländer kommer produceras i Sverige. Därmed finns det en risk att insatserna får negativa konsekvenser för **delmål 17.11 Öka utvecklingsländers export**.

2.2 Grönare transporter

I Stockholms län står transporterna för cirka 30 procent av den totala energianvändningen och för drygt 50 procent av växthusgasutsläppen. Fossila drivmedel står fortfarande för mer än 75 procent av transporternas energianvändning.² För att uppnå det nationella målet om att minska utsläppen av växthusgaser från inrikes transporter med minst 70 procent till år 2030 krävs även en minskning och effektivisering av person- och godstrafiken, en omställning till förnybara drivmedel samt utveckling av energieffektiva fordon. En fortsatt stark befolkningsutveckling i programområdet kräver även ökad kapacitet i ett redan högt belastat transportsystem, vilket medför ett behov av att hitta hållbara transportlösningar för såväl gods som passagerartrafik. Den täta bebyggelsen i programområdet ställer därtill krav på nya miljövänliga alternativ för närleveranser av gods i stadskärnorna. Regionalfondsmedlen kan bidra till pilotprojekt som kan skapa förutsättningar att tillgodose behov av digitalisering, information och nya tekniska lösningar som leder till en minskad klimatpåverkan från transportsektorn.

- ⇒ Inriktningen mot grönare transporter ligger därmed i linje med två av programrådets **smarta specialisering**, nämligen IKT, Tech och digitalisering samt Klimat- och miljöinsatser för hållbar stadsutveckling.

Om Stockholmregionen lyckas stärka sin utveckling inom grönare transporter kommer det att bidra till flera av målen och delmålen i Agenda 2030. I tabellen nedan sammanfattas de viktigaste direkta bidragen.

---

² Region Stockholm (2020) *Klimatfärdplan 2050 för Stockholmsregionen*

Direkta bidragen till Agenda 2030 målen		
	9.1 9.4	Satsningar på hållbara transportlösningar för såväl gods som passagerartrafik går i linje med delmål 9.1 Skapa hållbara, motståndskraftiga och inkluderande infrastrukturer och delmål 9.4 Uppgradera all industri och infrastruktur för ökad hållbarhet .
	11.2 11.6	Satsningar på hållbara transportlösningar i en storstadsregion som Stockholm är en central komponent i hållbar stadsutveckling, och bidrar direkt till delmål 11.2 Tillgängliga hållbara transportsystem för alla och delmål 11.6 Minska städernas miljöpåverkan .

Genom att bidra till utveckling inom ovan listade delmål stötts dessutom **positiva indirekta effekter**, både målen sinsemellan och till andra delmål. Andra mål och delmål som kan påverkas positivt av insatser för grönare transporter är framför allt:

- **Mål 3 God hälsa och välbefinnande.** Minskade utsläpp från person- och godstrafik bidrar till förbättrad luftkvalitet, vilket har en positiv påverkan på människors hälsa, och bidrar till **delmål 3.9** som handlar om att minska antalet sjukdomar och dödsfall till följd av skadliga kemikalier och föroreningar.
- **Mål 8 Anständiga arbetsvillkor och ekonomisk tillväxt.** Insatser för grönare transporter förväntas bidra till högre konkurrenskraft hos programområdets företag, vilket kopplar an till *ökad ekonomisk produktivitet genom teknisk innovation och uppgradering (delmål 8.2)*. I den mån som insatserna direkt eller indirekt bidrar till att nya företag startar i programområdet bidrar de dessutom till ökad företagsamhet, och genom detta, fler arbetstillfällen (**delmål 8.3**).
- **Mål 13 Bekämpa klimatförändringarna.** På grund av att gods- och personbilstrafik står för en signifikant del av CO₂-utsläpp i Sverige, och i synnerhet i Stockholm, är potentialen att minska klimatpåverkan genom insatser på detta område särskilt stor. Implementering av insatser för grönare transporter inom regionalfonden är därför ett sätt att *integrera åtgärder mot klimatförändringar i politik och planering (delmål 13.2)* och ett led i att *implementera FN:s ramkonvention om klimatförändringar (delmål 13.A)*.
- **Mål 15 Ekosystem och biologisk mångfald.** Lägre utsläppsnivåer bidrar till minskad klimat- och miljöpåverkan och därmed till att *skydda den biologiska mångfalden och naturliga livsmiljöer (delmål 15.5)*.

I arbetet är det dock viktigt att ta hänsyn till och hantera **potentiella negativa konsekvenser** som utvecklingen på ett visst område kan ha för det breda hållbarhetsarbetet. Framför allt är det viktigt att beakta påverkan på:

- **Mål 7.** Insatser för grönare transporter, särskilt genom implementering och uppskalning av ny teknik, kan i sig vara mycket energikrävande. Det är därför viktigt att göra en bedömning av i vilken mån som investeringarna på kort sikt kan öka energiförbrukningen, och därmed ha en negativ effekt mot **delmål 7.2 Öka andelen förnybar energi i världen.**

2.3 Hållbart byggande och stadsutveckling

En hållbar stadsutveckling ställer stora krav på byggsektorn liksom transporter som har en stor klimatpåverkan. I programområdet pågår det idag en rad omfattande infrastrukturprojekt, och om- och nybyggnationer i bebyggelsestrukturen som innebär stora utmaningar. Medan utvecklingen har gått snabbt vad gäller minskad klimatpåverkan under en byggnadsanvändning så har påverkan i princip stått stilla eller till och med ökat under byggprocessen. En anledning till detta är att byggmaskiner fortfarande drivs till största del av fossila bränslen. Eftersom tidspressen är stor i projekten används ofta aggregat och torkar som i regel drivs på diesel eller el. Energianvändningen har sjunkit betydligt vid drift och användning av nya byggnader, men behovet av omställning är desto större i länets befintliga bestånd där stor potential för energieffektivisering finns. Energieffektiviserande åtgärder är viktiga bland annat för bättre inomhusklimat för boende och arbetande. Här har offentlig sektor en viktig roll att fylla för utveckling och implementering av mer effektiva, hållbara processer och ny miljöteknik vid renovering och nybyggnation.

- ⇒ Inriktningen mot hållbar produktion ligger därmed i linje med programrådets **smarta specialisering** Klimat- och miljöåtgärder för hållbar stadsutveckling.

Om programområdet lyckas stärka sin utveckling inom hållbart byggande och stadsutveckling kommer det att bidra till flera av målen och delmålen i Agenda 2030. I tabellen nedan sammanfattas de viktigaste direkta bidragen.

Direkta bidragen till Agenda 2030 målen		
7 HÅLLBAR ENERGI FÖR ALLA	7.3	Insatser för hållbart byggande och stadsutveckling förväntas ha en positiv påverkan på mål 7 Hållbar energi för alla . Detta framför allt genom investeringar i energieffektivitet av befintliga byggnader, och implementering av mer effektiva, hållbara processer och ny miljöteknik vid renovering och nybyggnation, som bidrar till minskad energiförbrukning, vilket ligger i linje med delmål 7.3 Ökad energieffektivitet .
8 ANSTÄNDIGA ARBETSVILLKOR OCH EKONOMISK TILLVÄXT	8.4	Insatser för hållbart byggande och stadsutveckling förväntas ha en positiv påverkan på mål 8 Anständiga arbetsvillkor och ekonomisk tillväxt . Detta framför allt genom investeringar i implementering och uppskalning av resurs- och energisnåla byggprocesser, som bidrar till minskad resursanvändning (delmål 8.4) .
11 HÅLLBARA STÄDER OCH SAMHÄLLEN	11.3 11.6	Insatser för hållbart byggande och stadsutveckling förväntas ha en positiv påverkan på mål 11 Hållbara städer och samhällen . Genom mer energi- och resurssnåla byggprocesser, och minskad miljöpåverkan i nyttjande av befintliga byggnationer bidrar insatser till hållbar urbanisering (delmål 11.3) och till att minska städernas miljöpåverkan (delmål 11.6) .
12 HÅLLBAR KONSUMTION OCH PRODUKTION	12.1 12.2 12.5	Insatser för hållbart byggande och stadsutveckling förväntas ha en bred positiv påverkan på mål 12 Hållbar konsumtion och produktion . Genom exempelvis ökade investeringar i energi- och resurseffektivitet, samt implementering och uppskalning av nya teknologier, kan insatserna bidra till delmål 12.1 Hållbara konsumtions- och produktionsmönster , delmål 12.2 Hållbar användning av naturresurser och delmål 12.5 Minska mängden avfall markant .

Genom att bidra till utveckling inom ovan listade delmål stöttas dessutom **positiva indirekta effekter**, både målen sinsemellan och till andra delmål. Andra mål och delmål som kan påverkas positivt av insatser för hållbart byggande och stadsutveckling är framför allt:

- **Mål 8 Anständiga arbetsvillkor och ekonomisk tillväxt.** Insatser för hållbart byggande och stadsutveckling förväntas bidra till högre konkurrenskraft hos företag i programområdet, vilket kopplar an till *ökad ekonomisk produktivitet genom teknisk innovation och uppgradering (delmål 8.2)*. I den mån som insatserna direkt eller indirekt bidrar till att nya företag startar i programområdet bidrar de dessutom till ökad företagsamhet, och genom detta, fler arbetstillfällen (**delmål 8.3**).
- **Mål 13 Bekämpa klimatförändringarna.** Minskad energianvändning genom resurs- och energisnåla byggprocesser förväntas bidra till minskade CO₂-utsläpp, och därmed vara en del av att *integrera åtgärder mot klimatförändringar i politik och planering (delmål 13.2)* och ett led i att *implementera FN:s ramkonvention om klimatförändringar (delmål 13.A)*.
- **Mål 14 Hav och marina resurser.** Bättre resursanvändning och minskade mängder avfall bidrar till minskad miljöpåverkan och därmed göra ett bidrag till **delmål 14.1 Minska föroreningarna i haven**.

- **Mål 15** *Ekosystem och biologisk mångfald*. Bättre resursanvändning och minskade mängder avfall bidrar till minskad miljöpåverkan och därmed till att *skydda den biologiska mångfalden och naturliga livsmiljöer (delmål 15.5)*.

Det är dock viktigt att ta hänsyn till och hantera **potentiella negativa konsekvenser** som insatserna kan få för vissa av hållbarhetsmålen. Andra mål och delmål som riskerar att påverkas negativt av insatser för hållbart byggande och stadsutveckling är framför allt:

- **Mål 17**. Ökade miljö- och klimatkrav på byggmaterial, produktionsprocesser och underliggande teknologier kan innebära att varor som idag importerats från utvecklingsländer kommer produceras i Sverige, alternativt importerats från EU och andra utvecklade länder. Därmed finns det en risk att insatserna kan ha negativa konsekvenser för **delmål 17.11** *Öka utvecklingsländers export*.

2.4 Cirkulär ekonomi

Region Stockholm lyfter fram övergången till mer cirkulär ekonomi som ett centralt verktyg för hållbar utveckling i programområdet. I en cirkulär ekonomi ligger fokus på att minska förluster av energi, vatten och naturresurser. En viktig del är att minimera avfall från såväl industriproduktion, offentliga verksamheter och byggsektorn, som från hushållen. Region Stockholm har satt upp en tydlig riktning mot att öka cirkulariteten och minska mängden avfall, bland annat genom användning av IKT och processinnovation.³

Cirkulär ekonomi berör i stor utsträckning hur processer inom industriell produktion, stadsutveckling, och i viss mån även person- och godstransporter utformas. Möjligheterna med den cirkulära ekonomin är dock bredare än så och berör många aktörer som privata företag, sociala entreprenörer, forskning och offentlig sektor, samt fokuserar på synergier och samverkan mellan aktörerna. Cirkulär ekonomi berör även i hög grad den delen av industriella värdekedjan som avser användning av produkter, utsläpp och annan miljöpåverkan som genereras i detta led.

Omställning till cirkulär ekonomi ställer krav på nya affärsmodeller och tekniska lösningar (inte minst med användning av programrådets styrkor inom IKT, Tech och digitalisering), men också bred medvetenhet och beteendeförändringar hos individer, företag och organisationer. Den offentliga sektorn är en viktig kraft i denna omställning, inte minst när det kommer till möjligheter att använda offentlig upphandling som ett verktyg för att stimulera utveckling av nya produkter och lösningar, som både adresserar programrådets utmaningar, och på sikt kan skapa förutsättningar för internationella konkurrensfördelar för företag i programområdet. Denna prioritering ligger också väl i linje med regeringens nationella strategi för cirkulär ekonomi, som adresserar behoven av smartare design,

---

³ Stockholms läns landsting (2018) *Regional utvecklingsplan för Stockholmregionen RUFSS 2050*

produktion och mer hållbara konsumtionsmönster, men också behov av beteendeförändrade insatser mot både individer och organisationer.

- ⇒ Inriktningen mot cirkulär ekonomi ligger därmed i linje med tre av programrådets **smarta specialiseringar**, nämligen IKT, Tech och digitalisering; Industriell omställning samt Klimat- och miljöinsatser för hållbar stadsutveckling.

Om Stockholmregionen lyckas med utvecklingen inom cirkulär ekonomi kommer det att bidra till flera av målen och delmålen i Agenda 2030. I tabellen nedan sammanfattas de viktigaste direkta bidragen.

Direkta bidragen till Agenda 2030 målen	
8 ANSTÄNDIGA ARBETSVILLKOR OCH EKONOMISK TILLVÄXT	8.4 Insatser för cirkulär ekonomi förväntas ha en positiv påverkan på mål 8 Anständiga arbetsvillkor och ekonomisk tillväxt. Detta framför allt genom ett "kretsloppstänk" och affärsmodeller som bidrar till att <i>förbättra resurseffektiviteten inom konsumtion och produktion (delmål 8.4)</i>.
12 HÅLLBAR KONSUMTION OCH PRODUKTION	12.1 12.2 12.4 12.5 12.8 Insatser för cirkulär ekonomi förväntas ha en bred positiv påverkan på mål 12 Hållbar konsumtion och produktion. Genom exempelvis implementering av kretsloppsprocesser för industriella produkter och livsmedel kan insatserna bidra till: • Delmål 12.1 Hållbara konsumtions- och produktionsmönster. • Delmål 12.2 Hållbar användning av naturresurser. • Delmål 12.4 Ansvarsfull hantering av kemikalier och avfall. • Delmål 12.5 Minska mängden avfall markant. • Delmål 12.8 Öka allmänhetens kunskap om hållbara livsstilar.
17 GENOMFÖRANDE OCH GLOBALT PARTNERSKAP	17.17 Insatser för cirkulär ekonomi ligger väl i linje med mål 17 Partnerskap eftersom fokus ligger på samverkan mellan en bred grupp av aktörer. I synnerhet är det delmål 17.17 Uppmuntra effektiva partnerskap (offentlig-privata samt med det civila samhället) som insatserna förväntas bidra till.

Genom att bidra till utveckling inom ovan listade delmål stöttas dessutom **positiva indirekta effekter**, både målen sinsemellan och till andra delmål. Andra mål och delmål som kan påverkas positivt av insatser för cirkulär ekonomi är framför allt:

- **Mål 8 Anständiga arbetsvillkor och ekonomisk tillväxt.** Insatser för cirkulär ekonomi förväntas bidra till nya affärsmöjligheter för företag i programområdet, vilket kopplar an till ökad företagsamhet, och genom detta, fler arbetstillfällen (**delmål 8.3**).
- **Mål 11 Hållbara städer och samhällen.** Insatser för cirkulär ekonomi förväntas bidra till reduktion av avfall, minskad energianvändning och därmed till **delmål 11.6 Minska städernas miljöpåverkan**.

- **Mål 13** *Bekämpa klimatförändringarna*. Minskad vatten-, energi- och naturresursanvändning förväntas bidra till minskade CO2-utsläpp, och därmed vara en del av att *integrera åtgärder mot klimatförändringar i politik och planering (delmål 13.2)* och ett led i att *implementera FN:s ramkonvention om klimatförändringar (delmål 13.A)*.
- **Mål 14** *Hav och marina resurser*. Bättre resursanvändning och minskade mängder avfall bidrar till minskad miljöpåverkan och därmed till **delmål 14.1** *Minska föroreningarna i haven*.
- **Mål 15** *Ekosystem och biologisk mångfald*. Bättre resursanvändning och minskade mängder utsläpp och avfall bidrar till minskad klimat- och miljöpåverkan, och därmed till att *skydda den biologiska mångfalden och naturliga livsmiljöer (delmål 15.5)*.

Det är dock viktigt att ta hänsyn till och hantera **potentiella negativa konsekvenser** som insatserna kan få för vissa av målen i Agenda 2030. Andra mål och delmål som riskerar påverkas negativt av insatser för cirkulär ekonomi är framför allt:

- **Mål 17**. Stärkande av cirkulär ekonomi bidrar till att efterfrågan på produkter och råmaterial minskar. Om programområdet lyckas med omställningen mot cirkulär ekonomi blir en av konsekvenserna att behovet av att importera produkter och råvaror (bland annat från utvecklingsländerna) minskar. Därmed finns det en risk att insatserna kan ha negativa konsekvenser för **delmål 17.11** *Öka utvecklingsländers export*.

2.5 Högkvalitativ och tillgänglig hälso- och sjukvård

Programrådets behov av vård ökar eftersom befolkningen till genomsnittet blir äldre samtidigt som en stor inflyttning sker. Folkhälsan påverkas även av socioekonomisk status och utbildningsnivå – och det finns ett behov av att förbättra folkhälsan och göra den mer jämlik i programområdet. Programområdet har en ambition att bli en av världens fem ledande regioner inom Life Science och har sedan 2019 en regional Life Science-strategi som omfattar bland annat tillgången till hälsodata och precisionsmedicin samt möjligheter till samverkan mellan företag och hälso- och sjukvården. Samtidigt är programområdet stark inom IKT, Tech och digitala lösningar. Detta, tillsammans med de digitala vårdbehov som kartlagts under covid-19-pandemin, en ambition att förbättra folkhälsan och initiativ och institutioner som den funktionella Life-Science-regionen Stockholm/ Uppsala, internationellt ledande forskning och Centrum för hälsodata (CHD), ger programområdet potential att uppnå en högkvalitativ och tillgänglig hälso- och sjukvård genom digitalisering och avancerad teknik. Möjligheterna handlar bland annat om att adressera hälsosektorns tvärssektoriella utmaningar, att utveckla applikationer och samverkansplattformar samt användar- och efterfrågestyrd innovation.

- ⇒ Inriktningen mot högkvalitativ hälso- och sjukvård ligger därmed i linje med två av programområdets **smarta specialiseringar**, nämligen Life science, vård och hälsa, samt IKT, Tech och digitalisering.

Om programområdet lyckas med utvecklingen inom högkvalitativ och tillgänglig hälso- och sjukvård genom digitalisering och avancerad teknik kommer det att framför allt bidra till:

Direkta bidragen till Agenda 2030 målen		
3 GOD HÄLSA OCH VÄLBEFINNANDE	3.4 3.8	Insatser för högkvalitativ hälso- och sjukvård förväntas ha en positiv påverkan på mål 3 God hälsa och välbefinnande. Detta framför allt genom att tillgänglig och högkvalitativ vård bidrar till att <i>minska antalet dödsfall till följd av icke-smittsamma sjukdomar och främja mental hälsa (delmål 3.4)</i> och leder direkt till <i>tillgänglig sjukvård för alla (delmål 3.8)</i>.
10 MINSKAD OJÄMLIKHET	10.2 10.3	Utveckling av digitala lösningar för hälso- och sjukvård, och insatser för att stärka kvaliteten på vården, förväntas gynna svagare grupper i samhället (exempelvis äldre) och de som har svårare att ta del av vården fysiskt (exempelvis personer med funktionsvariationer och personer som bor långt bort från närmaste vårdcentral). Detta bidrar till <i>social inkludering (delmål 10.2)</i> och <i>lika rättigheter (delmål 10.3)</i>.

På längre sikt kan denna utveckling även ha **positiva konsekvenser** för andra delmål i Agenda 2030. Detta berör framför allt:

- **Mål 8 Anständiga arbetsvillkor och ekonomisk tillväxt.** Insatser för innovativ och digitaliserad sjukvård förväntas bidra till *ökad ekonomisk produktivitet genom teknisk innovation och uppgradering (delmål 8.2)*. De förväntas dessutom bidra till att nya affärsmöjligheter skapas, och därmed till ökad företagsamhet, och genom detta, fler arbetstillfällen (**delmål 8.3**).
- **Mål 11 Hållbara städer och samhällen.** Ökad digitalisering inom hälso- och sjukvården förväntas bidra till att en större del av vårdbehovet kan tillgodoses digitalt, vilket medför att klimat- och miljöpåverkan från vården kan komma att minska. Detta hänger ihop med **delmål 11.6 Minska städernas miljöpåverkan**, bland annat genom reducering av avfall, minskad energianvändning, och så vidare.

Det är dock viktigt att ta hänsyn till och hantera **potentiella negativa konsekvenser** som insatserna kan få för vissa av hållbarhetsmålen. Andra mål och delmål som riskerar att påverkas negativt är framför allt:

- **Mål 11 Hållbara städer och samhällen.** Samtidigt som digitalisering av vård förväntas ha en positiv påverkan på **mål 11**, så finns det en risk att utveckling av Life Science sektorn i större bemärkelse i programområdet kommer ha en negativ påverkan på samma mål. Det handlar om användning av energi, engångsmaterial och kemikalier, i samband med att antal patienter blir större. Det är i första hand

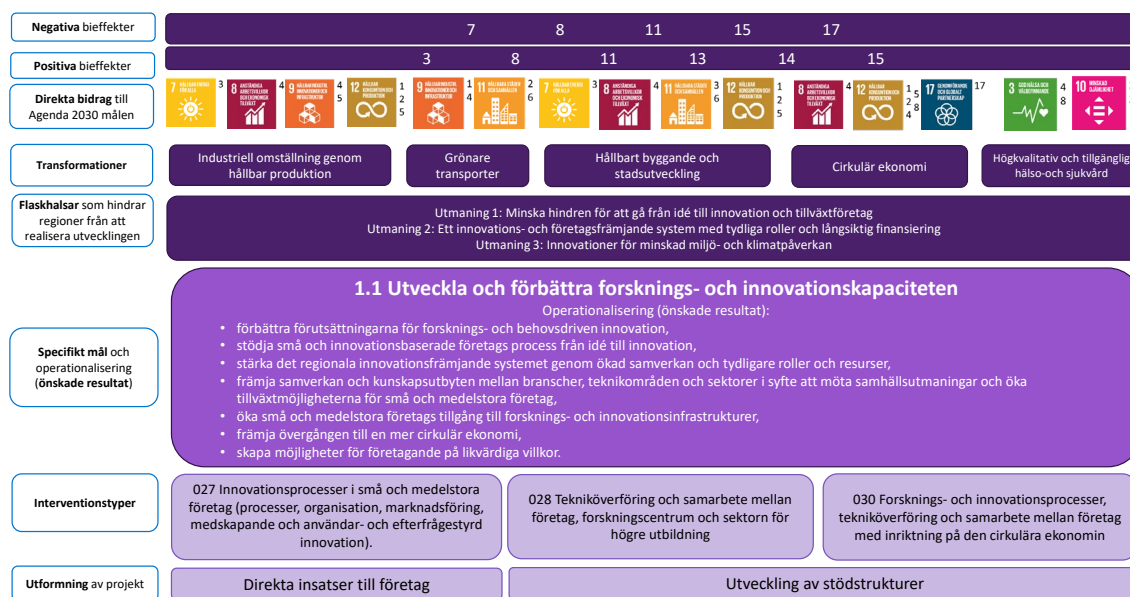

delmål 11.6 *Minska städers miljöpåverkan* som kan komma att påverkas negativt. En bedömning av miljökonsekvenser av insatser inom hälso- och sjukvård kan alltså behöva göras från fall till fall.

3. Insatser inom de politiska och specifika målen

I detta avsnitt sammanfattar vi hur insatserna inom de specifika målen under politiskt område 1 och 2 förväntas bidra till att programområdets transformationer realiserar. Vi ger några schematiska exempel på projekt, hur dessa kan föda in i effektkedjan mot transformationer och i nästa steg bidra till Agenda 2030-målen.

3.1 Specifikt mål 1.1 Utveckla och förbättra forsknings- och innovationskapaciteten och användningen av avancerad teknik

Figuren ovan illustrerar att insatser för att *utveckla och förbättra forsknings- och innovationskapaciteten* i programområdet har potential att på bred front bidra till hållbar utveckling i programområdet genom att, beroende på hur insatserna riktas tematiskt, stödja utvecklingen av en eller fler av följande **transformationer**:

- Industriell omställning genom hållbar produktion.
- Grönare transporter.
- Hållbart byggande och stadsutveckling.
- Cirkulär ekonomi.
- Högkvalitativ och tillgänglig hälso- och sjukvård.

Projekten kan bidra till detta exempelvis genom att (önskade **resultat**):

- Främja samverkan och kunskapsutbyten mellan branscher, teknikområden och sektorer i syfte att möta samhällsutmaningar.
- Öka små och medelstora företags tillgång till forsknings- och innovationsinfrastrukturer.
- Stödja små och innovationsbaserade företags process från idé till innovation.

Det specifika målet omfattar följande tre **interventionstyper**:

- 027 Innovationsprocesser i små och medelstora företag (processer, organisation, marknadsföring, medskapande och användar- och efterfrågestyrd innovation).
- 028 Tekniköverföring och samarbete mellan företag, forskningscentrum och sektorn för högre utbildning.
- 030 Forsknings- och innovationsprocesser, tekniköverföring och samarbete mellan företag med inriktning på den cirkulära ekonomin.

Insatserna inom det specifika målet 1.1 ska implementeras i form av dels direkta insatser till företag, dels genom utveckling av stödstrukturer.

Projektexempel – Nya lösningar för cirkulär ekonomi

Syfte: Bidra till Cirkulär ekonomi i programområdet (transformation) och genom detta minska mängden avfall (**delmål 12.5**) och öka allmänhetens kunskap om hållbara livsstilar (**delmål 12.8**).

Projektmål: att ta fram, testa och implementera nya lösningar för cirkulär ekonomi genom t.ex. digitalisering och användning av avancerad teknik.

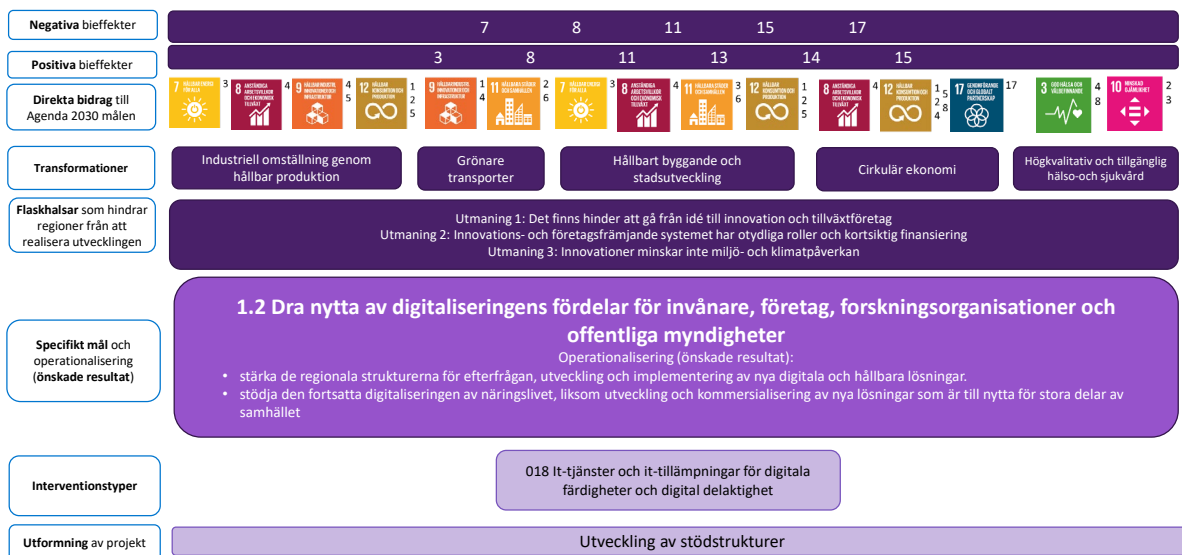
Målgrupp: programområdets nya och innovativa SMF, regionala och kommunala verksamheter (skolor, sjukhus, äldreboenden), upphandlingsenheter inom kommuner och regioner.

Utformning av projekt: insatser direkt till företag.

Möjliga resultat:

- Nya tekniska lösningar har tagits fram, testats och implementerats,
- Aktörer inom regionala och kommunala verksamheter minskar avfall genom användning av ny digital teknik,
- Programområdets SMF växer och stärker sin konkurrenskraft på internationell plan.

3.2 Specifikt mål 1.2 Dra nytta av digitaliseringens fördelar för invånare, företag, forskningsorganisationer och offentliga myndigheter

Figuren ovan illustrerar att insatser för att dra nytta av digitaliseringens fördelar för invånare, företag, forskningsorganisationer och offentliga myndigheter i programområdet har potential att på bred front bidra till hållbar utveckling i programområdet genom att, beroende på hur insatserna riktas tematiskt, stödja utvecklingen av en eller fler av följande transformationer:

- Industriell omställning genom hållbar produktion.
- Grönare transporter.
- Hållbart byggande och stadsutveckling.
- Cirkulär ekonomi.
- Högkvalitativ och tillgänglig hälso- och sjukvård.

Projekten kan bidra till detta exempelvis genom att (önskade resultat):

- Stärka de regionala strukturerna för efterfrågan, utveckling och implementering av nya digitala och hållbara lösningar.
- Stödja den fortsatta digitaliseringen av näringslivet, liksom utveckling och kommersialisering av nya lösningar som är till nytta för stora delar av samhället.

Det specifika målet omfattar följande interventionstyp:

- 018 IT-tjänster och IT-tillämpningar för digitala färdigheter och digital delaktighet. Insatserna inom det specifika målet 1.2 ska implementeras i form av utveckling av stödstrukturer.

Projektexempel – Hållbarhetssäkring av värdekedjorna för underleverantörer till tillverkningsindustrin genom digitala lösningar

Syfte: Bidra till Industriell omställning genom hållbar produktion i programområdet (transformation) och genom detta bidra till hållbar användning och förvaltning av naturresurser ([delmål 12.2](#)) och uppgradera all industri och infrastruktur för ökad hållbarhet ([delmål 9.4](#)).

Projektmål: att utveckla och sprida digitala verktyg för att göra hållbarhetsanalyser av värdekedjor för högteknologiska företag som är underleverantörer till tillverkningsindustrin; att stödja företag att gemensamt identifiera och hantera de största utmaningarna kopplade till utsläpp och farligt avfall längst värdekedjorna.

Målgrupp: programrådets företagsfrämjande aktörer, programrådets nya och innovativa SMF, universitet, etablerade näringslivsaktörer.

Utformning av projekt: utveckling av stödstrukturer, (insatser direkt till företag).

Möjliga resultat:

- Nya tekniska lösningar för att spåra utsläpp och farligt avfall (till exempel genom Hållbarhetsäkrad blockchain teknologin) har tagits fram och implementerats,
- Samverkan och kunskapsutbyte mellan och inom branscherna har stärkts,
- Aktörerna i stödsystemet har stärkt sin förmåga att stödja företag till hållbar tillväxt inom sektorer där risken för utsläpp och farligt avfall är störst,
- Programrådets SMF växer och stärker sin konkurrenskraft på internationell plan.

3.3 Specifikt mål 1.3 Förbättra SMF:s hållbara tillväxt, konkurrenskraft och skapandet av arbetstillfällen i dessa företag, inbegripet genom produktiva investeringar

Figuren ovan illustrerar att insatser för att förbättra SMF:s hållbara tillväxt, konkurrenskraft och skapandet av arbetstillfällen i dessa företag har potential att på bred front bidra till hållbar utveckling i programområdet genom att, beroende på hur insatserna riktas tematiskt, stödja utvecklingen av en eller fler av följande **transformationer**:

- Industriell omställning genom hållbar produktion.
- Hållbart byggande och stadsutveckling.
- Cirkulär ekonomi.
- Högkvalitativ och tillgänglig hälso- och sjukvård.

Insatserna inom det specifika målet 1.3 ska därutöver vara direkt kopplade till de fyra smart specialiseringsområden som är framtagna för programområdet.

Projekten kan bidra till detta exempelvis genom att (önskade **resultat**):

- Förbättra förutsättningarna för forsknings- och behovsdriven innovation.
- Stödja små och innovationsbaserade företags process från idé till innovation.
- Stärka det regionala innovationsfrämjande systemet genom ökad samverkan och tydligare roller och resurser.

Det specifika målet omfattar två **interventionstyper**:

- 021 Affärsutveckling och internationalisering för små och medelstora företag, inklusive produktiva investeringar.
- 024 Avancerade stödtjänster för små och medelstora företag och grupper av sådana företag.

Insatserna inom det specifika målet 1.3 ska implementeras i form av dels direkta insatser till företag, dels genom utveckling av stödstrukturer.

Projektexempel – Affärsutveckling och kapital för nya lösningar för säkra och tillgängliga städer

Syfte: Bidra till Hållbart byggande och stadsutveckling i programområdet (transformation) och genom detta bidra till inkluderande och hållbar urbanisering (**delmål 11.5**) och till att minska städernas miljöpåverkan (**delmål 11.6**).

Projektmål: att ta fram, testa och implementera nya lösningar för säkra och tillgängliga stadskärnor genom till exempel digitalisering och användning av avancerad teknik.

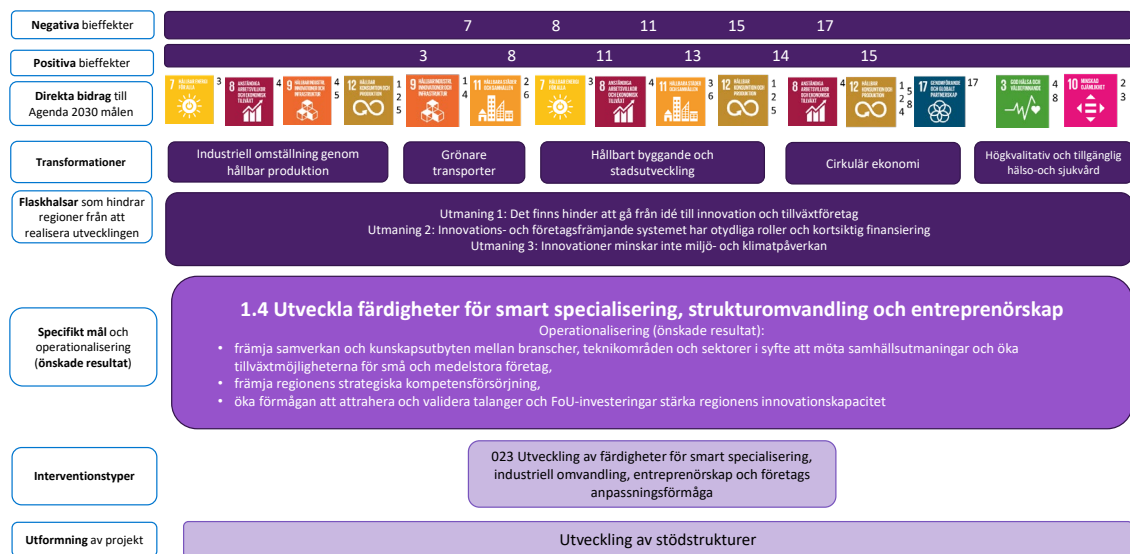
Målgrupp: programområdets nya och innovativa SMF, kommunala verksamheter, upphandlingsenheter inom kommuner.

Utformning av projekt: insatser direkt till företag.

Möjliga resultat:

- Nya tekniska lösningar har tagits fram, testats och implementerats.
- Aktörer inom regionala och kommunala verksamheter integrerar ny teknik för säkra och tillgängliga städer.
- Programområdets SMF stärker sin konkurrenskraft på internationell plan utifrån kommersialisering och uppskalning av samhällsnyttig teknik.

3.4 Specifikt mål 1.4 Utveckla färdigheter för smart specialisering, strukturomvandling och entreprenörskap

Figuren ovan illustrerar att insatser för att *utveckla färdigheter för smart specialisering, strukturomvandling och entreprenörskap* har en potential att på en bred front bidra till hållbar utveckling i programområdet genom att, beroende på hur insatserna riktas tematiskt, stödja utvecklingen av en eller fler av följande **transformationer**:

- Industriell omställning genom hållbar produktion.
- Grönare transporter.
- Hållbart byggande och stadsutveckling.
- Cirkulär ekonomi.
- Högkvalitativ och tillgänglig hälso- och sjukvård.

Insatserna inom det specifika målet 1.4 ska därutöver vara direkt kopplade till de fyra smart specialiseringsområden som är framtagna för Programområdet.

Projekten kan bidra till detta exempelvis genom att (önskade **resultat**):

- Främja samverkan och kunskapsutbyten mellan branscher, teknikområden och sektorer i syfte att möta samhällsutmaningar och öka tillväxtpotentialerna för små och medelstora företag.
- Främja programrådets strategiska kompetensförsörjning, och
- Öka förmågan att attrahera och validera talanger.
- Stärka länets FOU-investeringar samt dess innovationskapacitet.

Det specifika målet omfattar följande **interventionstyp**:

- 023 Utveckling av färdigheter för smart specialisering, industriell omvandling, entreprenörskap och företags anpassningsförmåga.

Insatserna inom det specifika målet 1.4 ska implementeras i form av utveckling av stödstrukturer.

Projektexempel – Kompetensutveckling inom grön mobilitet

Syfte: Bidra till Gröna transporter i programområdet (transformation) och genom detta bidra till att skapa hållbara, motståndskraftiga och inkluderande infrastrukturer (delmål 9.1), uppgradera industri och infrastruktur för ökad hållbarhet (delmål 9.4) och möjliggöra tillgängliga hållbara transportsystem för alla (delmål 11.2).

Projektmål: att ta fram och implementera en regional kompetensplattform/center som tillhandahåller lösningar för kompetensutveckling inom grön mobilitet för programrådets SMF, etablerade företag och organisationer. Lösningarna kan innefatta utbildningsinsatser, experthjälp, rådgivning, utbyte, möjligheter att rekrytera internationella specialister, mm.

Målgrupp: programrådets SMF vars verksamhet påverkas av övergången till grön mobilitet, universitet, etablerade företag, organisationer.

Utformning av projekt: utveckling av stödstrukturer.

Möjliga resultat:

- Företagens kompetens för smart specialisering, strukturomvandling och entreprenörskap har stärkts,
- Företagen stärker sin internationella konkurrenskraft inom prioriterade områden,
- Programrådets strategiska kompetensförsörjning har stärkts,
- Programrådets innovationskapacitet har stärkts.

3.5 Specifikt mål 2.1 Främja energieffektivitet och minska utsläppen av växthusgaser

Figuren ovan illustrerar att insatser för att *främja energieffektivitet och minska utsläppen av växthusgaser* har potential att på bred front bidra till en hållbar utveckling i programområdet genom att, beroende på hur insatserna riktas tematiskt, stödja utvecklingen av en eller fler av följande **transformationer**:

- Industriell omställning genom hållbar produktion.
- Grönare transporter.
- Hållbart byggande och stadsutveckling.
- Cirkulär ekonomi.

Insatserna kan bidra till detta exempelvis genom att (önskade **resultat**):

- Främja utveckling och implementering av mer effektiva, hållbara processer, innovativa lösningar och ny miljöteknik.
- Främja övergången till effektivare person- och godstransporter med minskad klimatpåverkan.

- Identifiera klimateffektiva synergiåtgärder och främja övergången till en mer cirkulär ekonomi.
- Främja omställningen till minskad klimatpåverkan i byggskedet och energieffektiva åtgärder i befintlig bebyggelse.
- Främja en ökad klimatmedvetenhet och stödja små och innovationsbaserade företags process från idé till innovation.

Det specifika målet omfattar följande två **interventionstyper**:

- 046 Stöd till enheter som tillhandahåller tjänster som bidrar till en koldioxidsnål ekonomi och till klimatreiliens, inklusive åtgärder för ökad medvetenhet.
- 038 Energieffektivitet och demonstrationsprojekt i små och medelstora företag samt stödåtgärder.

Insatserna inom det specifika målet 2.1 ska implementeras i form av dels direkta insatser till företag/företagsstöd, dels utveckling av stödstrukturer.

Projektexempel – Klimatneutral design och byggteknik

Syfte: Bidra till Hållbart byggande och stadsutveckling i programområdet (transformation) och genom detta bidra till ökad energieffektivitet (*delmål 7.3*), inkluderande och hållbar urbanisering (*delmål 11.5*) och till att minska städers miljöpåverkan (*delmål 11.6*).

Projektmål: att främja utveckling och uppskalning av innovationer bland företag som, genom designlösningar eller byggteknik, bidrar till klimatneutral stadsutveckling. Att utveckla stöd för kommuner och programområdet att upphandla klimatneutrala innovativa lösningar inom byggande och stadsutveckling,

Målgrupp: programområdets SMF, universitet, arkitekter, kommunala och regionala verksamheter, mm.

Utformning av projekt: direkta insatser till företag.

Möjliga resultat:

- Utveckling och kommersialisering av ny teknik för klimatneutral design och byggteknik,
- Kommunernas och programområdets upphandling verkar som en kraft för att främja klimatneutral design och byggteknik,
- Programområdet minskar sin klimatpåverkan genom implementering av ny teknik.